

סיכום פעילות ונתונים לשנה 2018

משרד העבודה הרווחה
והשירותים החברתיים
חוסן חברתי לישראל
מינהל שירותים חברתיים ואישיים

השרות לרווחת הפרט והמשפחה

הלת
על

הנתונים

למשרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים ונאספו על ידו. כל שימוש בהם מחייב אזכור עובדה זו.

לשימוש פנימי בלבד

משפחות נפגעות אלימות במשפחה

שירותים ותכניות בקהילה

מוקד מצוקה ארצי קו 118

מוקד המצוקה 118 של משרד הרווחה והשירותים החברתיים הוקם בשנת 2004 כמוקד הכוונה וטיפול ראשוני במצוקה. מצוי באחריות האגף למשאבי קהילה. במהלך השנים עבר המוקד גלגולים שונים עד למתכונתו הנוכחית, הפועלת ע"פ מכרז משנת 2015, בו זכתה חברת "בינת ס" המפעילה משנת 2016 את המוקד.

מוקד 118, הינו קו החירום הארצי המשותף לכלל השירותים במשרד. המוקד נחנך לפני כחמש שנים והחליף את מספרי החירום שפעלו קודם לכן במשרד. תפקידו לתווך ולקשר בין פונים שזקוקים מידע על שירותי המשרד או מביעים מצוקה וזקוקים מידע על הגוף המטפל המתאים והנגיש ביותר. קו החירום פועל 24 שעות ביממה לאורך כל ימות השנה ועובדים בו מוקדנים שעונים לפניות הציבור הרחב בנושאים הנוגעים לתחום פעילותו של המשרד במגוון שפות: עברית, ערבית, רוסית, אמהרית ואנגלית.

בצוות המוקדנים עובדים שלושה עובדים סוציאליים שאחראים על מתן שירות במקרים של פניות בנושא אלימות במשפחה. המוקדנים במוקד נעזרים במאגר ממוחשב שמכיל את כלל שירותי הרווחה והגורמים הרלוונטיים המטפלים בקהילה ובמקרה חירום מבצעים התקשרות מיידית עם הגורם המתאים ועוקבים משלב תחילת הטיפול ועד סיומו. השנה התקיימו מספר מפגשי הדרכה לצוות העובדים הסוציאליים במוקד בנושא אבחון וטיפול במקרים של אלימות במשפחה.

נתוני פניות למוקד בתחום אלימות בין בני זוג בשנים 2012-2018

שנה	פניות בנושא אלימות בין בני זוג	פניות של שדיווחו על מצד בני זוגן	פניות של גברים שדיווחו על אלימות מצד בנות זוגם	הנשים שהופנו לטיפול במשפחה	הגברים למרכזים באלימות	פניות בנושא הפניות למקלטים
2014	1203	810	47	421- הופנו למרכזים לטיפול באלמב	224- הופנו לטיפול במש"ח	
2015	1340	923	69	512		
2016	1400	1260	50	340		280
2017	1739	1380	לא נתונים	450	נאספו	560
2018	3114	1219	לא נתונים	730	נאספו	628

מהשוואת מספר הפניות בנושא אלימות במשפחה שהתקבלו בין השנים 2014-2018 רואים גידול עקבי במספר הפניות למוקד 118 בנושא אלימות במשפחה, כאשר בשנת 2018 היו 3114 פניות ובשנת 2014 התקבלו 1,203 פניות. משמעות הדבר היא שחלה במהלך ארבע השנים האחרונות עלייה חדה של 160% במספר הפניות למוקד 118 בנושא אלימות במשפחה. בהשוואת מספר הפניות בין שנת 2018 (3,114 פניות) לשנה 2017 (1,739 פניות), עולה כי העלייה במספר הפניות מסתכמת 80%. משמעות הנתונים היא שיותר ויותר בני משפחה ובעיקר, נשים פונים למוקד 118 לצורך קבלת סיוע ראשוני בתחום אלימות במשפחה. מגמה זו מבססת את המוקד כמענה חשוב ברצף השירותים הקיימים כיום בתחום הטיפול באלימות במשפחה.

למוקד הגיעו במהלך שנת 2018 (628) פניות בנושא סידור נשים במקלטים. עלייה של 12% לעומת מספר הפניות בשנת 2017 (560). חלק ניכר מהפניות הגיעו מעובדים סוציאליים שביקשו עזרה במציאת מקלט מתאים לאישה שנמצאת בטיפול.

סוגיות לדיון ופיתוח

- מתן סיוע והדרכה למוקד בטיפול בפניות של צד שלישי שמדווחים על מקרי אלימות במשפחה בסביבה שלהם.
- שדרוג היכולת של העו"סים במוקד לגיוס בני משפחה לפניה לקבלת טיפול בשירותי הרווחה בתחום אלימות במשפחה.

תכנית וכיווני פעולה לשנת 2019

- יצירת שיתוף פעולה בין מוקד 118 של משרד הרווחה למוקדי החירום של משטרת ישראל.
- קיום מפגשי הדרכה לצוות המוקד החדש והכשרה לעו"סים בתחום אלימות במשפחה לשיפור יכולת האבחון והטיפול בפניות על רקע אלימות במשפחה.
- חיזוק וקידום פעילות המקד מול גברים במעגל האלימות במשפחה.

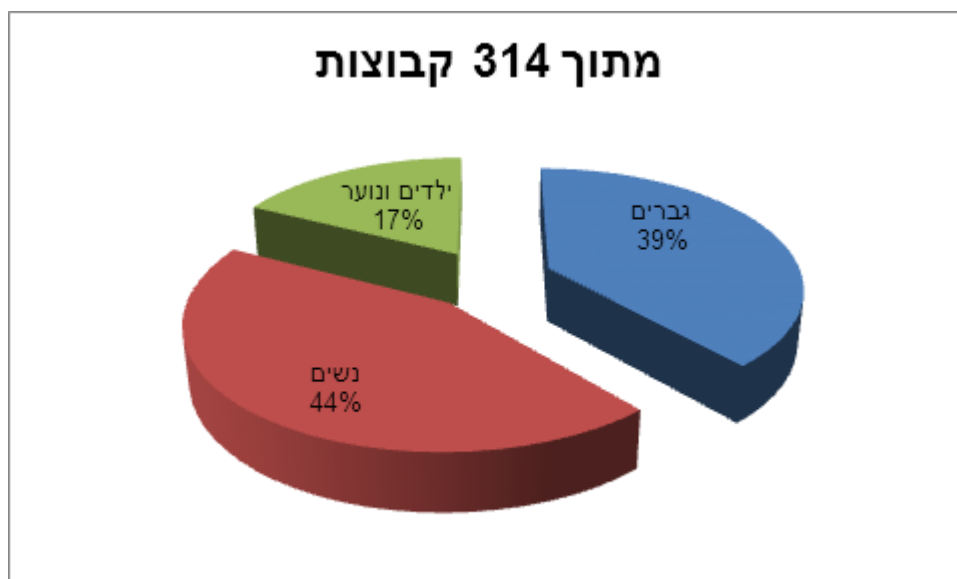
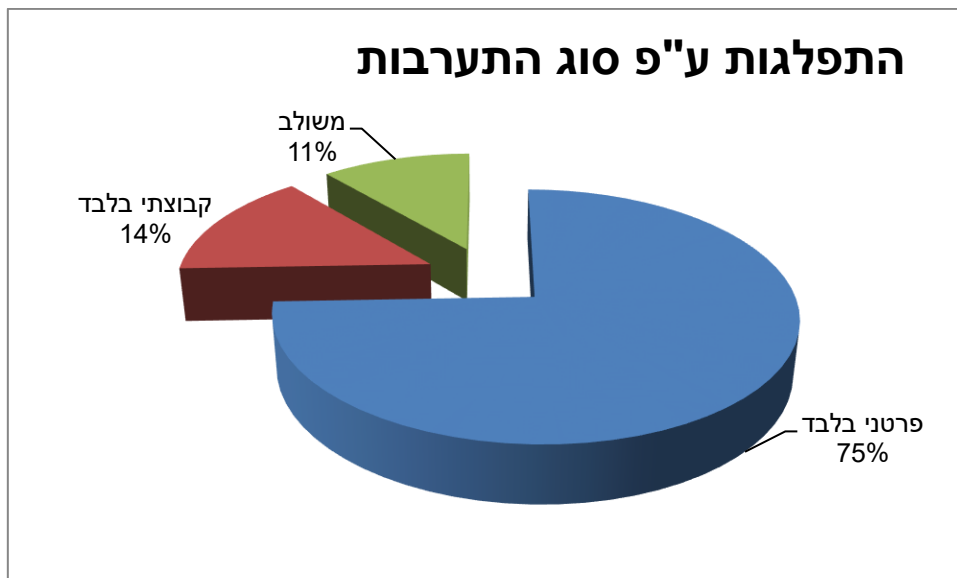
המרכזים למניעה ולטיפול באלימות במשפחה

המרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה הינם מרכזי טיפול מומחים בקהילה, הפועלים על הרצף ומהווים חלק משירותי הרווחה שעוסקים באבחון, הערכת מסוכנות, בניית דרכי הגנה, טיפול ושיקום למשפחות במעגל האלימות, הן לנפגעים והן לפוגעים. ככלל, המרכזים מטפלים בנשים וגברים ובילדים החשופים לאלימות בין הוריהם, ובזקנים נפגעי התעללות והזנחה.

בשנת 2017 פעלו 113 מרכזים ויחידות לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה, 37 מתוכם ייעודיות לחברה הערבית, ו-4 מרכזים / יחידות ייעודיים לחברה החרדית. המרכזים מציעים פעולות הסברה, מניעה ברמה קהילתית ומערכתית, בצד טיפול פרטני וקבוצתי לנשים וגברים באלימות במשפחה. כמו כן המרכזים מוציאים לפועל תכניות יחודיות לאוכלוסיות מיוחדות בשיתוף עם משרדי ממשלה אחרים.

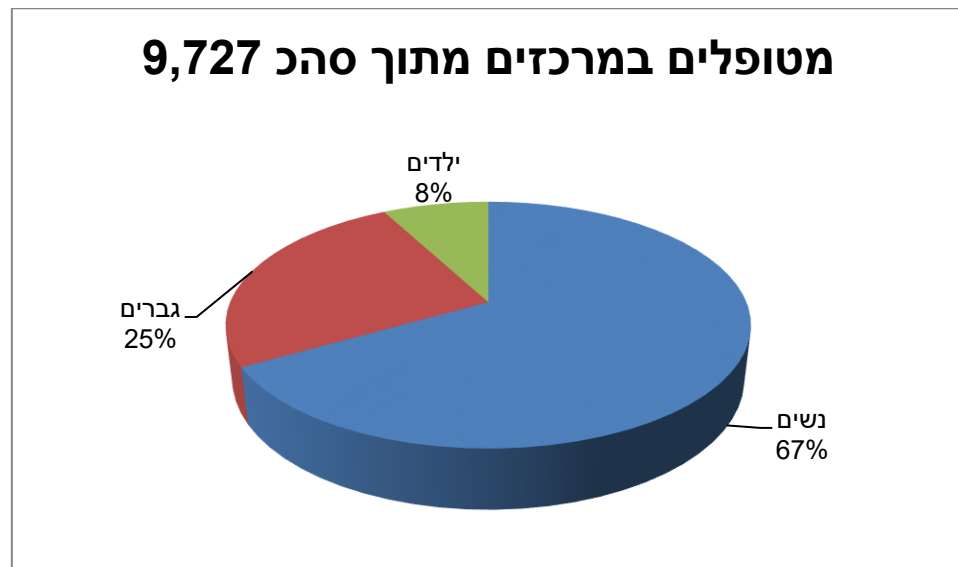
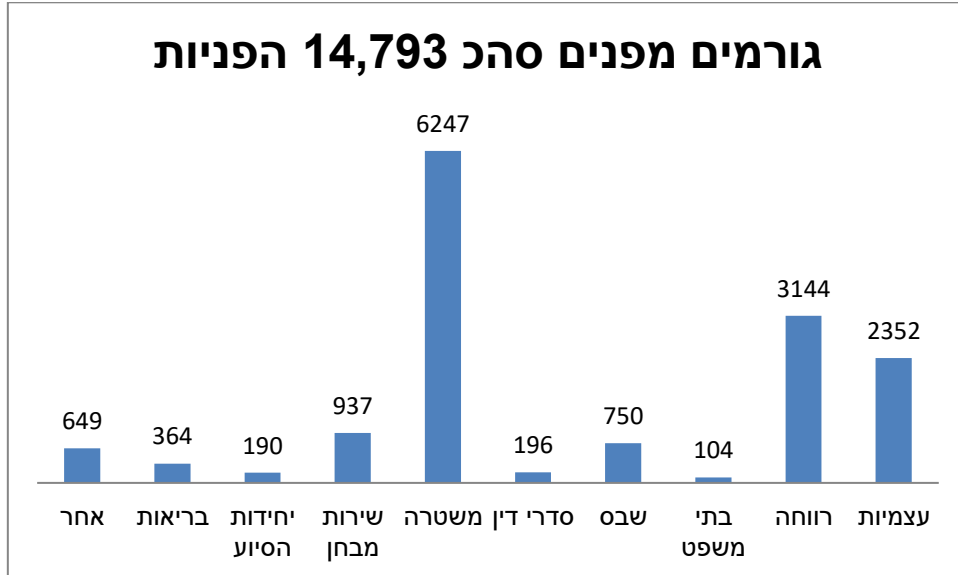
נתוני שנת 2018 (נאספו נתונים מ- 95 מרכזים)

- התקבלו 14,783 פניות חדשות למרכזים. (צמיחה של 6.7% משנה קודמת)
- **טופלו:** משפחות (בתי אב) - 8,398, **סה"כ מטופלים - 9,724 :**
- **נשים - 6,488 (67%) ; גברים - 2,478 (25%) ; ילדים ונוער - 758 (8%)**
- חשוב לציין כי גברים מטופלים ע"י גורם נוסף במשרד הרווחה וזה במסגרת שירות המבחן למבוגרים, לכן יש להבין שהיקף הגברים המטופלים באלימות במשפחה באמצעות שירותי הרווחה גדול יותר ומתבצעת עבודה מתואמת בין מרכזי אלמ"ב לשירות המבחן .
- 4827 (75%) מהמטופלים (נשים וגברים) טופלו טיפול פרטני, 1933 (14%) טופלו קבוצתית ב-314 קבוצות שהתקיימו במרכזים. 726 מטופלים (11%) טופלו בטיפול משולב פרטני וקבוצתי.

סקירת מגמות בפניות למרכזים:

▪ **סיום טיפול – 6,257 מטופלים (נשים וגברים) סיימו טיפול, מתוכם 67% סיימו טיפול בהתאם ליעדים. אין הבדלים משמעותיים באחוז מסיימי הטיפול בין גברים ונשים.**

הפנייה למסגרות הגנה וטיפול חוץ ביתיות- גברים ונשים

- 211 נשים שטופלו במרכזים הופנו להגנה חוץ ביתית, מתוכם 155 הופנו למקלטים לנשים נפגעות אלימות.
- 3 גברים בלבד הופנו למסגרות טיפול חוץ ביתיות, מגמת ירידה משמעותית שנמשכת כבר מס' שנים.

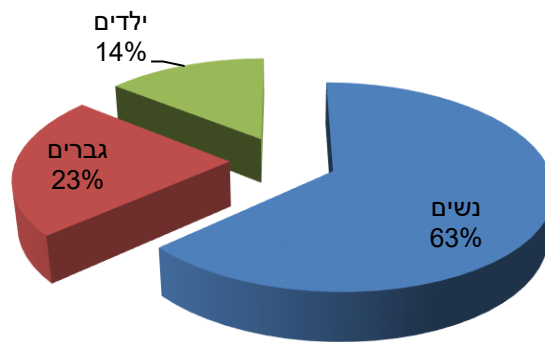
טיפול באוכלוסייה הערבית

כיום פועלים 37 מרכזים ויחידות ייעודיים לחברה הערבית ובכלל זה מרכז ייעודי למגזר הבדואי בנגב, מרביתם הם יחידות קטנות של עו"ס ייעודי בחצי משרה. כמו כן, פועלים עוד שמונה מרכזים הנותנים מענה בערים המעורבות.

נתוני שנת 2018 בחברה הערבית:

- טופלו 1387 משפחות שהן 16% מסך המשפחות המטופלות עלייה של 5% מהשנה הקודמת סיחס לאוכלוסייה הכללית), סה"כ 1763 מטופלים במרכזים בחברה הערבית לפי הפילוח הבא:

התפלגות בחברה הערבית , סהכ 1763 מטופלים

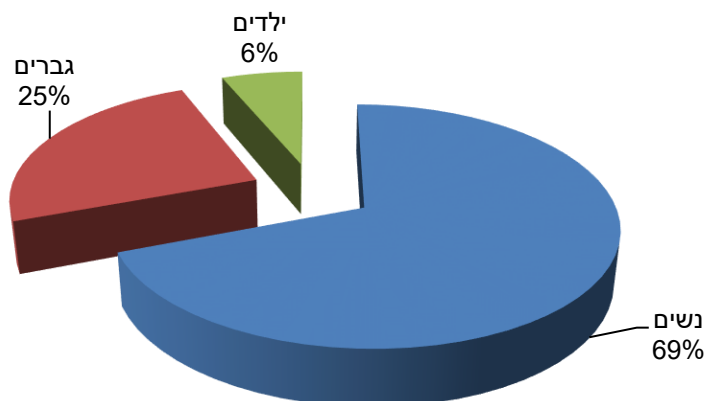
טיפול באלימות נגד זקנים

תכנית ייחודית לטיפול באלימות נגד זקנים בשיתוף השירות לטיפול בזקן. הפועלת במועצות אזוריות תכנית להתמודדות עם קונפליקטים משפחתיים בסוגיית הבן הממשיך בשיתוף השירות לרווחת הפרט והמשפחה, השירות לזקן והשירות לעבודה קהילתית.

נתוני שנת 2018

במרכזים לטיפול באלימות טופלו 206 בתי אב של זקנים בהן: 144 נשים, ו-51 גברים, ו-13 ילדים דור ביניים. ישנה מגמת ירידה ביחס ל 2017 שנובעת כנראה מהרחבת השרותים של התעללות בזקנים במסגרת השרות לאזרחים ותיקים

טיפול באזרחים וותיקים

תכנית גשרים לטיפול בעולים בשיתוף משרד העלייה והקליטה

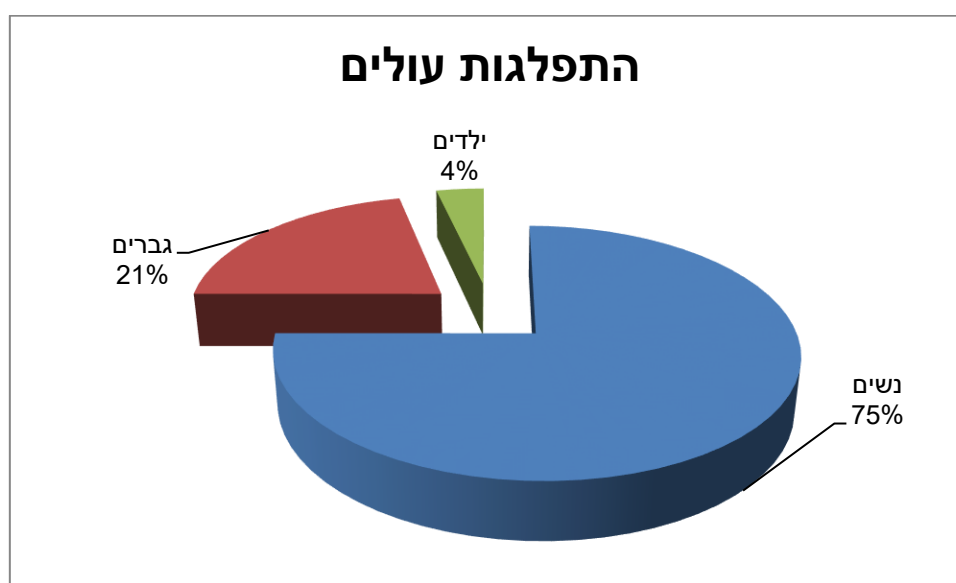
יחידות טיפוליות מקומיות ואזוריות לטיפול בעולים חדשים יוצאי אתיופיה וחבר העמים במסגרת תכנית משותפת עם המשרד לקליטת העלייה. התכנית פועלת משנת 2004.

נתוני שנת 2018

- במרכזים למניעת אלימות במשפחה בשנת 2018 טופלו 1,569 מטופלים המוגדרים עולים. הם מהווים 17% ממספר המטופלים במרכזים שעמד על 9,724 מטופלים.
- טופלו 1,177 נשים (18%) ממספר הנשים שטופלו, 336 גברים (13%) ממספר הגברים שטופלו ו-56 ילדים (5%) מסך העולים המהווים 7% ממספר הילדים שטופלו.

נתונים ומגמות על פי ארץ מוצא:

- יוצאי חבר העמים: 753 משפחות, 626 נשים, 170 גברים, 28 ילדים.
- יוצאי אתיופיה: 578 משפחות, 433 נשים, 137 גברים, 18 ילדים.
- עולים ממדינות אחרות: 157 משפחות, 118 נשים, 29 גברים, 10 ילדים.
- **קבוצות:** נעשו 19 קבוצות ייעודיות לעולים: 9 קבוצות לעולים ממדינות חבר העמים: 4 לנשים ו-4 לגברים ועוד 10 קבוצות לעולים מאתיופיה: 4 לנשים ועוד 4 לגברים.
- מניתוח הנתונים עולה כי 50% מהמטופלים העולים שוהים בארץ 15 שנים ומעלה והשאר עולים חדשים שעלו ב-15 השנים האחרונות.
- למרות שמדובר באחוז גבוה של עולים וותיקים, הטיפול בהם במסגרת תכנית גשרים נעשה עקב חסם תרבותי ו/או שפתי ובמטרה להנגיש להם את הטיפול ולהתאימו למאפיינים התרבותיים שלהם.
- השנה נמשכה העלייה באחוז העולים שמוצאם אינו מדינות חבר העמים ואתיופיה. אחוזם של העולים ממדינות אלה מהווה 12.5% מסך המטופלים העולים במרכזים.

כיוונים לשנת 2019 בתחום האלמ"ב במרכזים

הוועדה הבין משרדית לאלימות במשפחה: יישום תכנית החומש שגובשה במהלך בין משרדי ושימת דגש על הפעולות הבאות:

- **תחום חירום** – במהלך 2019 יועמד מערך חירום ברשויות המקומיות לטיפול באלמ"ב ע"י כוונים שיוכשרו לכך ויתנו מענה מעבר שלשעות העבודה של המחלקות לשירותים חברתיים, משימה שנדרשה לביצוע כבר ב 2018 אך לאור עיכוב המעבר ע"י האוצר ל"כתף לכתף הועברה ליישום ב 2019.
- **הרחבה משמעותית של כ"א בטיפול בילדים נפגעים וחשופים לאלימות במשפחה במרכזים וברשויות המקומיות**, מהלך שהחל בסוף 2018 ומתוכנן להסתיים לקראת מחצית 019.
- הרחבת תכנית חברות וזוגיות לרשויות נוספות.
- **כ"א בתחום גברים**: הרחבת כ"א במרכזים לטובת הרחבת הטיפול בגברים כחלק מהתפיסה המערכתית לטיפול באלמ"ב.
- **תכניות שיקום**: יישום המיזם המשותף עם "רוח נשית" לליווי נשים נפגעות אלימות
- **קבוצת למידה בנושא כלי להערכת טיפול**: התחלת פיילוט לבחינת הכלי שנבנה עי צוות למידה, מטרת הכלי לאפשר למטפלים להעריך את התקדמות הטיפול בשלביה השונים.
- **התאמת המרכזים למודל העבודה ובניית תפיסה טיפולית מערכתית אחודה במרכזים לטיפול בכול חברי המשפחה**
- **קהילת הידע המקוונת המקצועית**: קהילת הידע המקצועית הועברה לפלטפורמה החדשה ונמצאת בתהליך הטמעה והרחבה.
- **הכשרות**:
 - קורס הכשרת מטפלים במרכזים לטיפול באלימות במשפחה.
 - קבוצות הדרכה לאנשי מקצוע במחוזות.
 - קורס הכשרה להנחיית קבוצות לעזרה עצמית
 - קורס להכשרת רפרנטים לאלמ"ב ברשויות
 - הכשרה לטיפול בילדים ובגברים

תכנית עו"ס משטרה בשיתוף משטרת ישראל

עובדים סוציאליים הפועלים ב- 35 רשויות במסגרת המרכזים לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה ומול 20 תחנות משטרה. העובדים מקיימים שיחה עם הנפגעת/ועם התוקף/ת "בזמן אמת" או סמוך מאד להגשת התלונה לצרכי אבחון ראשוני, הערכת מסוכנות עוד בתחנת המשטרה או בסמוך להגשת התלונה וגיוס האישה והגבר לטיפול במסגרת המרכזים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה.

נתוני שנת 2018

- בשנת 2018 תכנית עו"ס משטרה פעלה ב-35 יישובים. 22 עובדים סוציאליים הועסקו ופעלו בשיתוף ובמימון ישיר של "עיר ללא אלימות" וה-13 הנותרים במימון משרד הרווחה שהינו האחראי מקצועית על התכנית ועל כלל העובדים בה.

- **תיקי אלימות במשפחה במשטרה:** מנתוני המשטרה עולה כי ב- 23 תחנות המשטרה בהן פועלת התכנית הוגשו כ- 12,500 תלונות על אלימות במשפחה.
- **הפניות מהמשטרה:** המשטרה הפנתה לטיפול 35 המרכזים השותפים בתכנית עו"ס משטרה כ- 6,500 נשים וגברים.
- מתוכם הגיעו למרכזים בפועל והתקיימה איתם שיחת אינטייק (4,350) שהם 67% מסך כל ההפניות של המשטרה: (3,120) נשים ו- (1,230) גברים, פי שניים נשים מגברים.
- מהנתונים עולה כי אחוז הנשים שהופנו על ידי המשטרה ומגיעות למרכזים (71%), גבוה בהשוואה לאחוז הגברים שמגיעים לשיחה אחת או יותר במרכזים (29%). דהיינו יותר גברים מנשים שהופנו מהמשטרה למרכזים נושרים ואינם מגיעים כלל.
- **התערבויות טיפוליות של עו"ס המשטרה:** 2,520 גברים ונשים שהופנו על ידי המשטרה, טופלו בהתערבות קצרת מועד או ממושכת במרכז לאחר שהשתתפו בשיחת האינטייק. מדובר ב- 58% מהנשים והגברים שהתקיימה איתם שיחת אינטייק.
- מהנתונים עולה כי המשטרה מפנה פחות גברים לטיפול ואלה שמופנים פחות מגיעים לאינטייק במרכזים וגם לאחר שהגיעו לאינטייק אחוז גבוה מהם לא ממשיך לטיפול. יוצא שבסופו של דבר רק כ- 12% מתוך הגברים שהוגשה נגדם תלונה במשטרה משתלבים בטיפול.
- עו"ס המשטרה היו מעורבים בכ-790 דיונים במסגרת הנוהל המשותף למשטרה ולרווחה לטיוב הטיפול בנשים מאוימות.
- עו"ס משטרה היו מעורבים בטיפול בכ-315 מקרה חירום של נשים לרוב שנשקפה להן סכנה והיה צורך דחוף בהתערבות ובניית הגנה ביחד עם המשטרה.

פעילות מניעתית וקהילתית

- לצד הפעילות הפרטנית לאבחון, גיוס וטיפול בנשים ובגברים שפנו למשטרה, עו"ס המשטרה יזמו והיו מעורבים בפעילויות לקידום מניעת מקרי אלימות במשפחה ביישובים בהם עבדו.
- במהלך השנה העו"סים ארגנו ימי עיון, השתתפו בפורומים יישוביים לאכיפת ומניעת אלימות במשפחה, השתתפו בדיונים בתחנות המשטרה ובמערכת החינוך לקידום המודעות לתופעת האלימות במשפחה וחיזוק שיתוף הפעולה עם הגורמים השונים ביישוב לאיתור מוקדם והפנייה לטיפול של מקרי אלימות במשפחה.

מטרות וכיווני פעולה

- במהלך שנת 2018 הורחבה תכנית עו"ס משטרה והיא פעולת כיום ב- 35 יישובים לעומת 30 יישובים בהם פעלה בשנת 2017.
- במהלך שנת 2018 התקיים מפגש ארצי לכלל השותפים בתוכנית במרכזים והתחנות.
- מטרת העל של התכנית בשנת 2019 הינה לשלב את מרבית עו"ס המשטרה בקורס הכשרה ייעודי.

- להרחיב את התכנית לעוד 5 יישובים ולקלוט 10 עו"ס משטרה שמועסקים על ידי המשרד לביטחון פנים בהעסקה ובמימון של משרד הרווחה.
- מתוכנן יום ארצי נוסף להצגת הפעילות בתכנית, למידה הדדית ודיון לבחינת דרכים לקידום שיתוף הפעולה בין המרכזים לתחנות המשטרה.

תכנית חברות וזוגיות ללא אלימות בשיתוף שפ"י, משרד החינוך

תכנית מניעת אלימות בין זוגית בשיתוף עם השירות הפסיכולוגי-ייעוצי (שפ"י) במשרד החינוך ובמסגרתה מועברות סדנאות לתלמידי תיכון ברחבי הארץ ע"י המחנכים והיועצות ובליווי עו"סים מהמרכזים לטיפול באלימות במשפחה.

פעולות ואירועים בשנת 2018

- **סוגי הפעילויות** התוכנית מאופיינת בתנועה על הרצף שבין הנורמטיבי והרצוי לבין ה'בעייתי' והפתולוגי ביחסים זוגיים וחבריים בגילאי ההתבגרות וכוללת: שיחות הכנה לקראת הפעלת התוכנית עם המחנכים, רכזי השכבות והיועצים, סדנאות ישירות עם התלמידים, סדנאות למחנכים וליועצים, פגישות עם המפקחים הרלוונטיים ומנהלי בתי הספר וימי שיא שבמסגרתם מתקיימת חשיפה של התוכנית והתכנים שעלו בה בפני קהל בתי הספר ביישוב.
- התוכנית פעלה במהלך שנת 2018 ב-25 יישובים והועברה בכ-180 בתי ספר תיכוניים עיוניים, מקצועיים ודתיים. אין ברשותנו אומדן מדויק של מספר התלמידים שהשתתפו בתוכנית אך מספרם מוערך בכ-3,500 תלמידים. בנוסף לתלמידים התוכנית מועברת גם למורים, מחנכים, רכזי שכבות וליועצות בתי הספר בהן פעלה התוכנית.
- התקיים פורום ארצי לכלל המרכזים השותפים בתוכנית. מטרת המפגש הייתה, איסוף והתחלקות בידע ובניסיון שנצבר במהלך השנים בהן פועלת התוכנית. המפגש היה מלמד ונחוץ ביותר, נגענו באספקטים וברבדים שונים מקצועיים ואחרים של התוכנית, השותפות עם משרד החינוך, המודלים השונים שלפיהם מפעילים את התוכנית ועוד.

סיכום הפעילות במסגרת התכנית לשנת 2018

- הוקם צוות משותף לנציגי משרד הרווחה והמרכזי ומשרד החינוך שמטרתו פיתוח ועדכון מודל העובדה של תכנית המניעה: חברות וזוגיות ללא אלימות.
- התוכנית זוכה לרוב, למשובים חיוביים וקיימת שביעות רצון גבוהה בקרב התלמידים, היועצים והמחנכים שמובילה להתעניינות רבה בתוכנית.
- התקיימו מפגשים עם יועצות התיכון בבתי הספר התיכוניים להצגת התוכנית וגיוס יועצות להפעלתה.
- התכנית שולבה בקבוצת העמיתים במסגרת התוכניות למחויבות אישית כחלק מהתוכניות המוכרות לצורך קבלת תעודת בגרות חברתית.

- נוצר קשר עם נציגי משרד החינוך במגזר הדתי לצורך ייעוץ בהתאמת התוכנית לבי"ס דתי ובדיקת הצעות לסרטים והצגות מותאמות לאוכלוסייה זו.

מטרות וכיווני פעולה לשנת 2019

- קיום מפגשי עבודה ארציים משותפים עם נציגי משרד החינוך לצורכי למידה וחיזוק התכנית.
- הרחבת התכנית ליישובים נוספים במיוחד בהם מתגוררים, אוכלוסיות עולים, חרדים וערבים, כך שתפעל בסוף שנת 2019 בכ- 40 יישובים.
- פיתוח לומדות מותאמות לעבודה עם בני נוער והפקת סרטונים לשימוש המנחים בסדנאות.
- בניית תכנית המותאמת לכל בית ספר בהתאם לצרכיו – מתן אפשרות לרצף מקיום יום שיא ועד קיום פעילות ארוכת טווח.

שירותי הגנה וטיפול חוץ ביתי

מקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן

כללי

משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים מספק הגנה וטיפול לנשים נפגעות אלימות וילדיהן הנמצאות בסיכון גבוה - פיסי ו/או חיות בטרור נפשי ומציע להם מגוון מענים טיפוליים, באמצעות 14 מקלטים ברחבי הארץ. המקלטים הינם מענה מתוך רצף מענים הניתנים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן במשפחה. השירות פועל על פי תע"ס 3.8.

המקלטים מופעלים על ידי עמותות וארגונים שזכו במכרז להפעלתם, ופועלים מתוך אידיאולוגיה חברתית.

קיימים סה"כ 14 מקלטים שכל אחד ערוך לקליטת 12 נשים וילדיהן, ובנוסף, מקלט אחד מיועד לקליטת 2 נשים עם ילדיהן המתבגרים. סה"כ נותנים מענה בו זמנית לכ- 170 נשים וכ- 340 ילדים. המענה ניתן לתקופה ממוצעת של 3-6 חודשים.

- שני מקלטים ייעודיים לנשים ערביות וילדיהן.
- שני מקלטים ייעודיים לנשים דתיות/חרדיות וילדיהן.
- שני מקלטים המיועדים לאוכלוסיה מעורבת - יהודית וערבית.

מטרות

- מתן מענה חירום המספק בטחון והגנה פיסיים ונפשיים לאישה נפגעת אלימות וילדיה במרחב פיסי ואנושי בטוח ומכבד.

- מתן סיוע וטיפול לנשים ולילדים בשעת משבר במרחב פיסי וטיפול מאפשר: בניית בטחון עצמי, הערכה וכבוד.
- מתן אפשרות לפסק זמן, בשעת משבר קיומי ומשפחתי להקניית תחושה של בחירה בעת קבלת החלטות לתכנון העתיד, זאת תוך מתן ידע למיצוי זכויות והקניית כלים בסיסיים להתמודדות.
- מתן סביבה חינוכית, טיפולית וחברתית המכילה את הילדים ומקבלת אותם ברגעים הקשים.

אוכלוסיית היעד

נשים - ללא הבדל גיל, מוצא, דת, לאום, רמת השכלה, שהן קורבנות אלימות (פיסית, מינית, נפשית, כלכלית וחברתית) מצד בני זוגן או ממשפחתן (בולט במיוחד בחברה הערבית) שאינן יכולות להישאר בביתן מפאת סכנה פיסית או נפשית לחייהן ומגיעות עם ילדיהן מכל רחבי הארץ. בזכות הטיפול המומחה הניתן כיום במרכזים לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה בקהילה, למקלטים מגיעות נשים בעלות מאפיינים מורכבים וקשים יותר בהיבטים של נסיבות חיים, היבטים נפשיים ואישיותיים:

- נשים בעלות צרכים מיוחדים מתחום בריאות הנפש, שהטיפול בהן מורכב ומחייב מעורבות של מערכת בריאות הנפש.
- נשים נפגעות אלימות שאינן תושבות המדינה.
- נשים הנמצאות בגמילה מתמשכת, נשים נפגעות אלימות הלוקות בפיגור קל, נשים עם נכויות פיסיות ונפשיות.
- נשים צעירות מהחברה הערבית המנהלות מערכות יחסים מחוץ לנישואין ולפיכך הן מצויות בסכנת חיים. הערכת הסיכון לגביהן נמשכת לאורך שנים כך שאין להן אופק עתידי.
- נשים נפגעות אלימות רגשית ונפשית שחוו טרור מצד בן הזוג וזקוקות להגנה נפשית ולפסק זמן, מחוץ לבית כדי שתוכלנה להחליט לגבי עתידן.

ילדים - ילדי הנשים המנותקים מסביבתם הטבעית ושיצאו מחיים ספוגי אלימות מכל סוג. הילדים חוו על פי רוב, אלימות קשה במשפחתם והיו קורבן להתעללות ולהזנחה דבר שהינו בעל השלכות קשות על מצבם הנפשי והרגשי: הם נתונים בטראומה מתמשכת, דימוי עצמי פגוע, חסכים רגשיים, התפתחותיים, לימודיים וחברתיים ועוד. הפנמת חוויות האלימות הקשות שעברו מקשה על חלק מהילדים להתנהל בתקשורת בינאישית חיובית ולא אלימה. בשנתיים האחרונות מתגברת תופעה של ילדים עם צרכים מיוחדים מתחום בריאות הנפש המצויים במצוקה קשה הבאה לידי ביטוי באלימות וסיכון עצמם או סביבתם וזקוקים לאבחון וליווי פסיכיאטר מומחה לילדים או עו"ס מומחה לילדים מתחום בריאות הנפש.

נתונים לשנת 2018

הנתונים נאספו מהמערכת הממוחשבת "ניהול טיפול" המותקנת בכל המקלטים.

בשנת 2018 שהו במקלטים 682 נשים ו-1,011 ילדים

נתונים אודות הנשים:

מספר נשים שפנו בשנת 2018 ל-14 מקלטים 630 פניות, מהן 542 התקבלו והגיעו.

23 פניות התקבלו ולא הגיעו: 8 התחרטו ונשארו בביתן, 3 התחרטו והלכו לחברים או למשפחה, 6 נקלטו במקלט אחר, 4 בן זוג במעצר, 4 אחר/לא ידוע.

היו גם פניות נדחו בשל: חוסר מקום במקלט מסוים בנקודת זמן מסוימת, המקלט נמצא כלא מתאים עבור האישה, מקום מגורים סמוך למקלט, גודל משפחה וגילאי ילדים. פניות שאינן מתקבלות בשל חוסר מקום, מתקבלות בד"כ במקלט אחר.

טיפול טרם כניסה למקלט: (מתוך 392 נשים לגביהן מולא נתון זה)

195 נשים לא טופלו כלל. 151 נשים טופלו במחלקה לש"ח. 29 נשים טופלו ע"י מרכז אלמ"ב.

11 נשים טופלו ע"י גורם טיפולי פרטי. ו-6 נשים טופלו בתחנה לבריאות הנפש.

מניע עיקרי לפניה: (מתוך 464 נשים לגביהן מולא נתון זה).

337 נשים אירוע אלימות קיצוני וחריג. 40 נשים החלטה פנימית לעשות שינוי.

24 נשים הגיעו בשל התערבות גורמים חיצוניים. 28 נשים הגיעו כדי לקבל ליווי ולהתייעץ בשעת משבר.

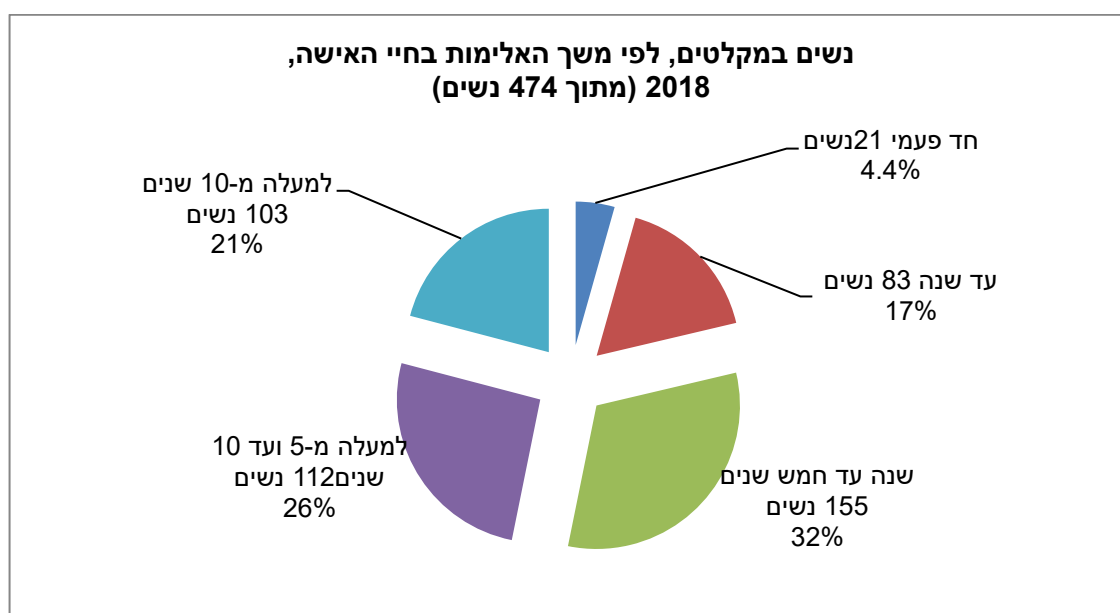
6 נשים הגיעו בשל אלימות כלפי הילדים. 29 צורך בליווי.

התפלגות בהתאם לגורם האלים:

מתוך 509 נשים לגביהן מולא תא זה, הגורם האלים הוא:

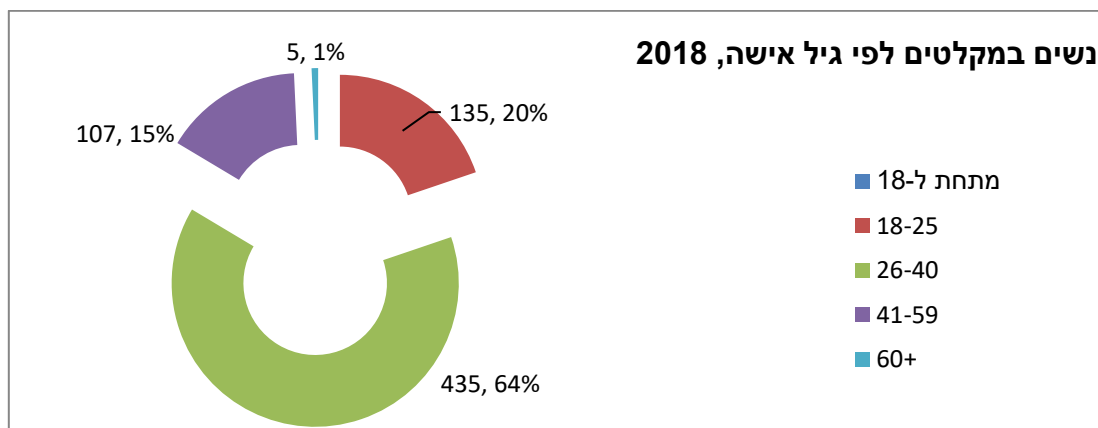
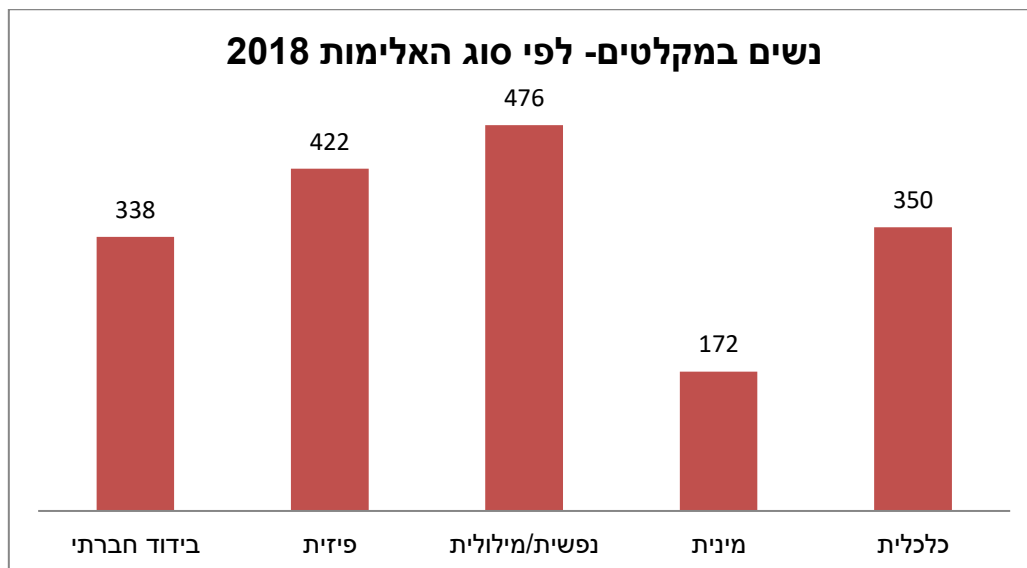
בעל: 56% (285 נשים), **בן זוג:** 18% (90 נשים), **משפחה מורחבת:** 6% (30 נשים), **משפחה גרעינית** (ויותר מגורם אלים אחד): 10% (52 נשים), **אב:** 3% (15 נשים), **אח:** 3% (13 נשים), **אם:** 2 נשים **גרוש:** 3% (15 נשים), **ילד:** 2 נשים. **עבריינים:** 4 נשים **שכן:** אישה אחת.

להלן מס' נתונים לגבי מאפיינים של הנשים במקלטים:

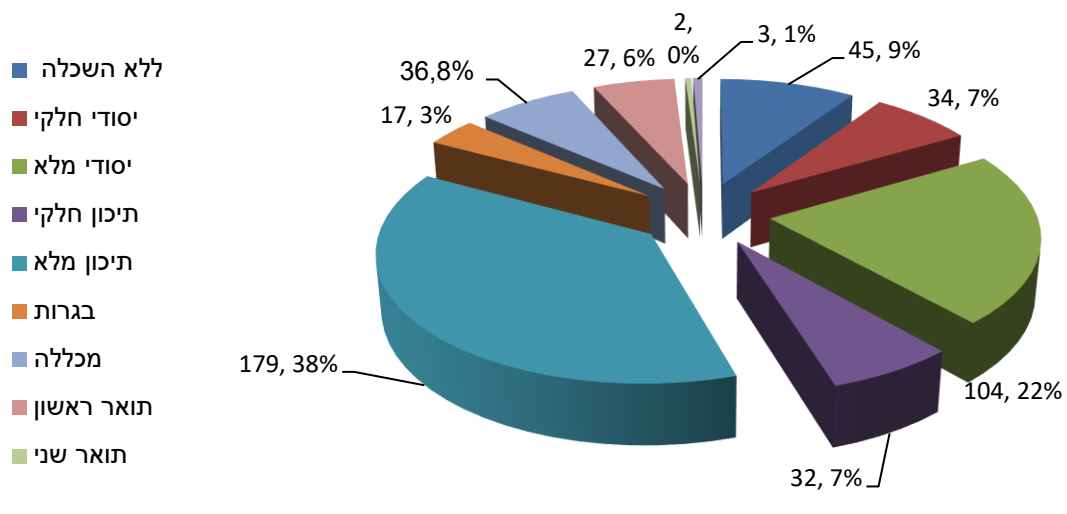

נתונים השוואתיים לגבי משך האלימות שספגו נשים בטווח השנים 2010-2018:

2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	משך אלימות/שנה
4.4% (21)	3% (10)	5% (26)	6% (29)	4% (23)	5% (29)	3% (15)	4% (23)	4% (21)	חד פעמי
17% (85)	22% (96)	25% (113)	17% (90)	19% (100)	19% (112)	20% (116)	17% (89)	14% (79)	עד שנה
32% (155)	34% (152)	34% (149)	38% (199)	36% (187)	37% (216)	35% (192)	35% (190)	36% (298)	שנה עד 5 שנים
26% (112)	22% (99)	16% (73)	19% (98)	18% (92)	20% (115)	20% (110)	19% (102)	22% (127)	5-10 שנים
21% (103)	19% (85)	20% (87)	20% (105)	22% (114)	19% (108)	20% (111)	25% (134)	25% (143)	מעל 10 שנים

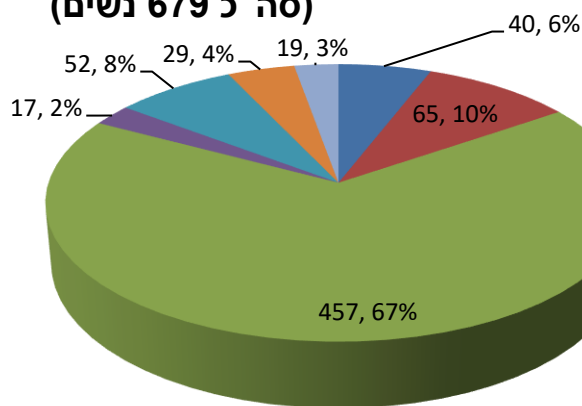

נשים במקלטים לפי מספר שנות לימוד, 2018
(סה"כ 476 נשים)

נשים במקלטים לפי ארץ מוצא, 2018
(סה"כ 679 נשים)

- בריה"מ לשעבר
- אתיופיה
- ישראל
- ארה"ב
- אירופה ללא בריה"מ
- אפריקה ללא אתיופיה
- אסיה ללא ישראל

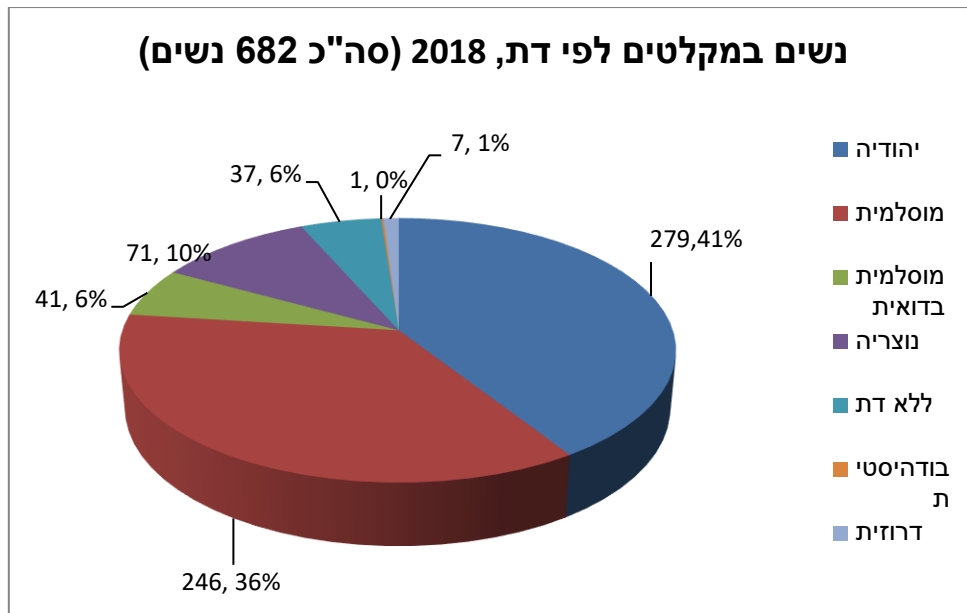

התפלגות בהתאם ארץ המוצא: (מתוך 679 נשים לגביהן קיים נתון זה):

מאתיופיה: 65 נשים שהן 46% מהעולות ו- 10% מכלל הנשים.

מבריה"מ: 40 נשים שהן 29% מהעולות ו- 6% מכלל הנשים.

במקלטים שהו בשנ 2018, 140 נשים עולות שהן 21% מכלל הנשים (לעומת 27% בשנת 2017)

45% (307 נשים) הן מהחברה הערבית- ללא שינוי משנת 2017

מתוכן: 50% (155 נשים) שהו עד חודש במקלט. 244 מוסלמיות, 41 מוסלמיות בדואיות 11 נוצריות.

48 נשים (כ 16%) הופנו ע"י המשטרה לעיתים ללא הערכת סיכון של עו"ס. 11 שוהות בארץ באופן לא חוקי

מתוכן, 5 נשואות לישראל.

איפיונים לגבי החברה הערבית: 80% מוסלמיות. מעל 50% שהו עד חודש. 11 נשים שוהות באופן לא חוקי. כ 60% הופנו בשל אירוע אלימות קיצוני.

התפלגות בהתאם לרמת דתיות של נשים יהודיות

מתוך 279 נשים יהודיות:

חילוניות: 125 נשים (45%) מסורתיות: 63 נשים (23%)

דתיות: 34 נשים (12%) ללא שינוי. חרדיות: 57 (20%) לעומת 17% בשנת 2017

התפלגות בהתאם למצב המשפחתי

מתוך 516 נשים לגביהן מולא תא זה:

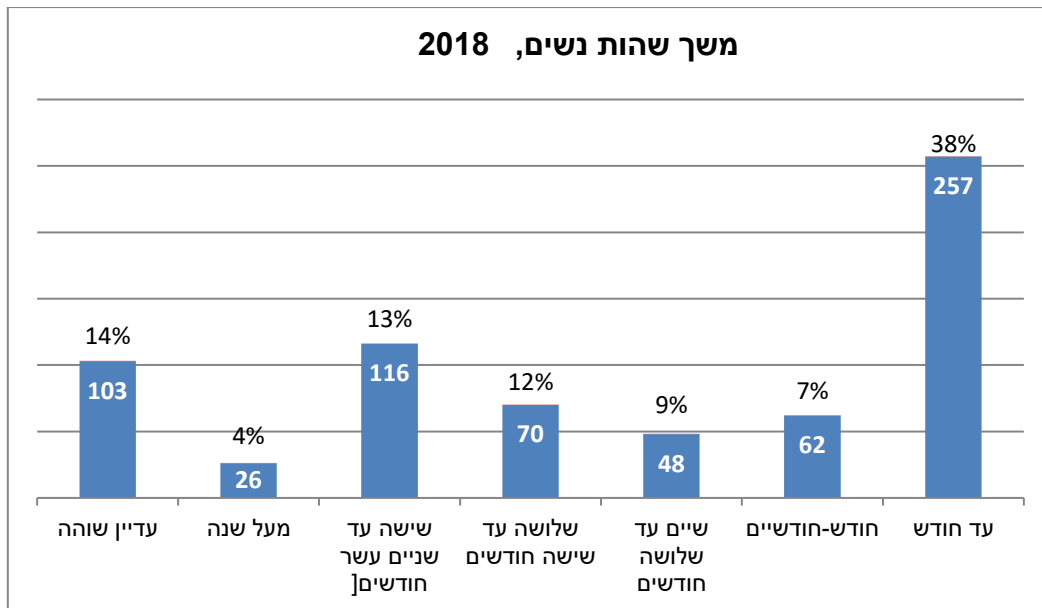
נשואות: 39% (314 נשים) רווקות: 8% (76 נשים) גרושות: 9% (89 נשים)

חיות בנפרד: 12 נשים ידועות בציבור: 7 נשים אלמנות: 4 נשים אחר: 28% (14 נשים)

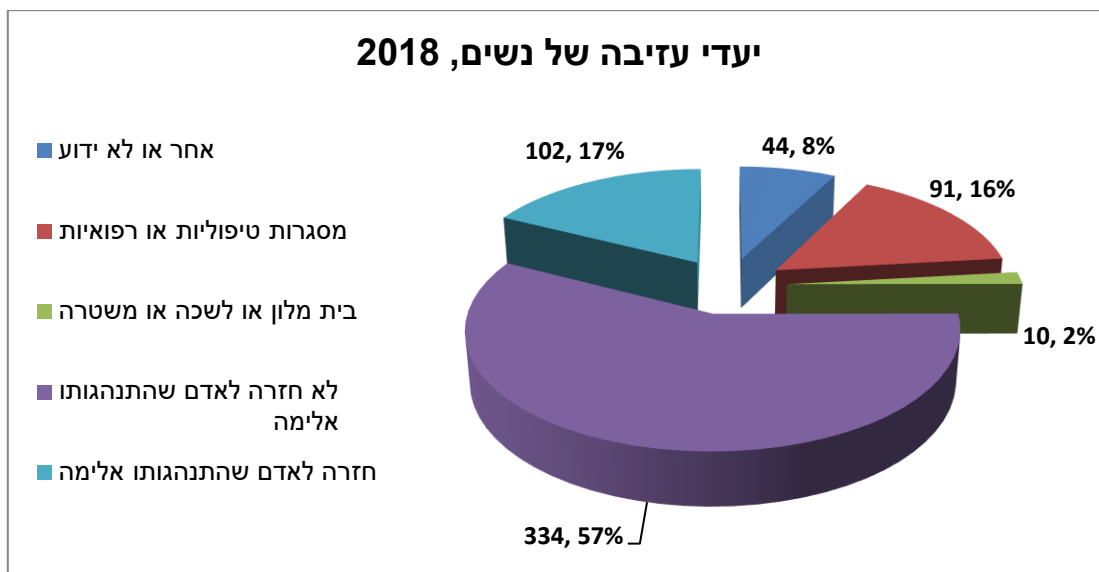
מתוך 76 רווקות: 36% (37 נשים) מהחברה הערבית.

התפלגות בהתאם למשך שהות

נקדים ונציין שההתייחסות היא אל נשים ששהו בשנה זו לפחות יום אחד, גם אם נקלטו בשנה קודמת.

מתוך 579 נשים שעזבו את המקלט בשנה זו, 295 נשים סיימו שהות במקלט בהתאם ליעדים.

מספר הפעמים בהן שהו נשים במקלטים:

פעם אחת: 509 נשים פעמיים: 126 נשים 3 פעמים: 30 נשים 4 פעמים: 12 נשים
5 פעמים: 5 נשים.

שהייה בלתי חוקית בארץ

ל- 75 נשים (כ-11%) לא היתה תעודת זהות. 45 נשים עם דרכון. 13 נשים מהרשות הפלשתינית. ל 12 נשים זיהוי משרדי. ל 4 נשים יש תעודת שהייה. לאישה אחת תעודת מעבר.

24 נשים מאריתריאה.

פירוש הדבר כי הן חסרות זכויות בארץ באופן מוחלט. בין השאר אינן זכאיות לסיוע בשכר דירה, לביטוח רפואי, לקצבת הבטחת הכנסה ועוד.

אפיון בריאותי :

74 נשים בצעו בעבר ניסיונות התאבדות. ל 74 נשים עבר אשפוזי. 46 נשים שהו במקלט בהריון.

נתונים אודות הילדים :

התפלגות בהתאם לגיל ילדים

מתוך 1011 ילדים (לעומת 945 ב 2017) ששהו במקלטים :

בגילאי לידה עד 3 : 38.5% (390 ילדים) ; בגילאי 4-6 : 28% (282 ילדים)

בגילאי 7-10 : 20% (206 ילדים)

133 מתבגרים (13%) לעומת 10% ב 2017 מתוכם 54 בנים ו 79 בנות :

11-13 : 91 ילדים. +13 : 42 ילדים.

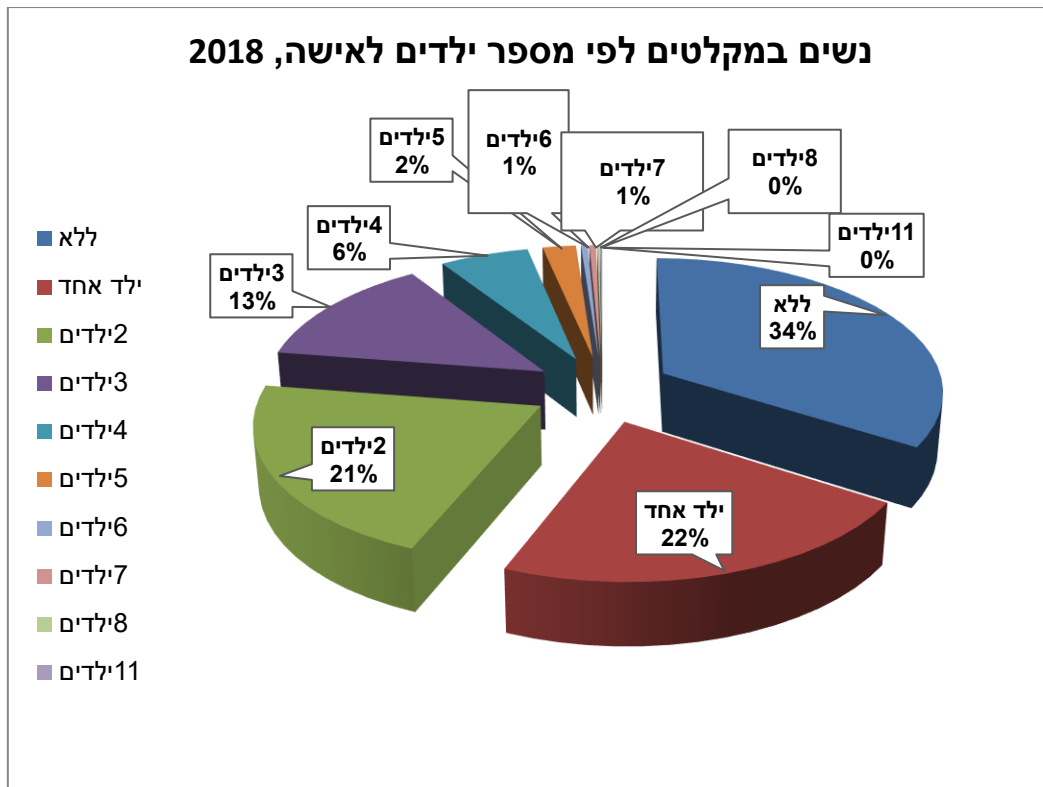
רוב הבנים המתבגרים מעל גיל 13 נמצאים במקלט אחד המטפל במסגרת פיילוט ב 2 נשים עם מתבגרים בו זמנית ובמקלט לאוכלוסייה דתית חרדית.

התפלגות על פי משך שהות ילדים :

0-1 חודש : 290 ילדים. 1-2 חודשים : 74 ילדים. 2-3 חודשים : 66 ילדים. 3-6 חודשים : 114 ילדים.

6-12 חודשים : 216 ילדים. +12 חודשים : 38 ילדים. עדיין שוהים : 213 ילדים.

נשים במקלטים לפי מספר ילדים לאישה, 2018

תפוקות מרכזיות בשנת 2018:

- הטמעת תעריף חדש במקלטים:** תעריף למקלטים עודכן לאחר עבודה מעמיקה של בחינת הצרכים והתאמת המענים הנדרשים למתן טיפול מקצועי וראוי. עיקר השינוי מתייחס לתוספת כוח אדם מקצועי בתחום בריאות הנפש, ובתחום הטיפול ההעשרה והחינוך בילדים. בשנה זו חלה בעיקר הטמעה של התעריף שכלל גיוס אנשי צוות נוספים, וחלק מהעמותות איפשרו תהליך ארגוני לשם הרחבת המרחב הטיפולי באופן מיטבי.
- גיבוש טופס פיקוח ייחודי למקלטים כחלק ממתווה פיקוח של השירות:** הועבר למחוזות.
- הרחבת חוק מענק הסתגלות לנשים יוצאות מקלטים:** החוק שונה והורחב וכולל 3 פרקים עיקריים: מענק הסתגלות ע"פ קריטריונים המפורטים בחוק, בניית תוכנית ליווי ושיקום אינטנסיבית לאחר המקלט, ובחינת יכולת השתלבות בתוכנית שיקום במסגרת מערך דירות מעבר שיורחב.

בשנה זו: 1. נבנה ופורסם מכרז להפעלת תוכנית המשך שתתחיל עם סיום שהות האישה במקלט והמשך ליווי אינטנסיבי בקהילה. 2. נבנה ופורסם מכרז להפעלת 18 דירות מעבר (8 קיימות ו-10 נוספות בהתאם לסעיף בחוק). הליכי המכרז טרם הסתיימו.
- הטמעת חוק הבטחת הכנסה לטובת נשים במקלטים:** שינוי משמעותי בחוק הבטחת הכנסה, במסגרתו תיבדק זכאותה של כל אישה להבטחת הכנסה לאחר 30 ימי שהות במקלט ללא קשר לזכאותה טרם כניסתה למקלט. הטמעת נוהל משותף של המשרד ושל אגף להבטחת הכנסה בביטוח הלאומי, הכוללת העלאת סוגיות רבות מהשטח ומציאת פתרונות ייחודיים. יצאה "פניה לנשים" בעניין זה ב-5 שפות.
- ילדים מתבגרים במקלטים:** בשנת 2018 שהו במקלט אחד 13 נשים ו-18 ילדיהם המתבגרים. זאת, במסגרת פיילוט שהתקיים במקלט אחד בו קיימות 2 יחידות דיור נפרדות לשם כך. ישנו תעריף ייחודי ובשנה זו התקיימה הכשרה כשחלק ממנה היה תהליך ניהול ידע שאמור ל"צאת לאור" בתדריך ראשוני בשנה הבאה.

- **מכרז להפעלת 14 מקלטים לנשים נפגעות אלימות וילדיהן**: גובש מפרט למכרז חדש ומעודכן המגלם את רכיבי הטיפול הנדרשים בהתאם למודל התעריפי החדש. המכרז פורסם באפריל 2018 ועוכב פעמיים. המכרז יפורסם בשנה הבאה.
- **וועדה בינמשרדית יישום המלצות צוות 3 שנושאו "נשים"**: טיפול במקרים חריגים ומורכבים של נשים בסיכון-צוות "אד הוק". יישוב נשים מחדש בחו"ל בשיתוף המחלקה ליחסים בינלאומיים.
- **נוהל נשים מאוימות שגובש בשיתוף עם המשטרה עבור נשים בסיכון מתמשך וגבוה**, הוטמע והוא מהווה כלי חשוב בעבודה מערכתית משותפת בנוגע לנשים ששהו במקלטים והינן בסיכון גבוה.
- **קו חירום משרדי 118 מסייע לקהילה בהפניית נשים במקלטים**: מהלך שהחל ב-2016 במשרד, משתדרג, ומאפשר לעו"סים בקו החירום לסייע במתן אינפורמציה לגבי תפוסה במקלטים.
- **נוהל הפניית נשים בשעות לא שגרתיות כשהמחלקה סגורה**: הופץ נוהל + טופס הפנייה חדש ואחיד לכל המקלטים.

תכניות וכיווני פעולה לשנת 2019-2021

1. סיום מכרז מקלטים.
2. כתיבת תדריך מסכם לסיום קבוצת ניהול הידע בנושא טיפול בנשים עם מתבגרים במקלטים.
3. בניית השתלמויות במספר נושאים:
 - מודולת ניהול למנהלות המקלטים: שלב ב' ניהול מסגרות חוץ ביתיות חירומיות.
 - קורס לאימהות הבית.
 - ממשקי עבודה בתחום בריאות נפש
 - השתלבות עו"סים מהמקלטים בהשתלמויות בסיסיות ומתקדמות באלימות במשפחה.
4. מודל תעריפי חדש במקלטים: המשך הטמעה
5. כתיבת תע"ס 3.8 מעודכן: שינויים ותוספות.
6. שיתוף והובלה בתכניות שאושרו בהמלצות הוועדה הבינמשרדית בראשות הבט"פ:

טיפול באימהות צעירות, תכנון הכשרה כלל ארצית בטיפול בילדים, טיפול במקרים חריגים ומורכבים של נשים בסיכון-צוות "אד הוק"- המשך, יישוב נשים מחדש בחו"ל בשיתוף המחלקה ליחסים בינלאומיים, מתכנון ליישום וביצוע בפועל.

דירות מעבר לנשים נפגעות אלימות וילדיהן

כללי

הקשר הטיפולי עם נשים וילדיהן שסיימו את שהותן במקלט, מעיד על הצורך במסגרת טיפולית המשכית שתהווה מעבר בין "חממת" המקלט והיענותו לצרכיה הבסיסיים של המשפחה על פי סולם הצרכים של מאסלו, לבין יציאה לחיים חדשים עצמאיים בנפרד מבן הזוג.

כיום קיימות 18 דירות מעבר: המשרד מפעיל 12 דירות ברחבי הארץ באמצעות העמותות המפעילות גם את המקלטים, מתוקף מכרז פומבי בו זכו.

כל דירה מיועדת לשתי משפחות וב- 12 דירות, שוהות בו זמנית 24 נשים וילדיהן.

אוכלוסיית היעד

נשים נפגעות אלימות וילדיהן שעברו תהליך טיפולי בקהילה או במקלטים וזקוקות למשך זמן נוסף לשם העמקת התהליך השיקומי בדרך ליציאה ממעגל האלימות, שיקום מכל היבט, כולל שינוי נורמות מופנמות והכשרה להעלאת יכולת פרנס ועצמאות כלכלית.

מטרות ויעדי טיפול

- **מסגרת משקמת** המאפשרת לאישה לעבור עוד שלב בתהליך השיקום שלה ויציאתה לעצמאות אישית וכלכלית, ומציאות בה רואה את עצמה כראויה לחיים טובים ומספקים. המסגרת גם מאפשרת לילדים תהליך של הסתגלות ויציאה לחיים שלווים יותר בהיבט רגשי, חברתי ולימודי ומתן הזדמנות לבניית קשרים תומכים עם שני ההורים.
- **ניהול אורח חיים עצמאי** של הנשים וילדיהם המשתלבים במסגרות בקהילה. סל השירותים בדירה לאישה וילדיה, כולל טיפול, תמיכה, ליווי וסיוע משפטי תוך התייחסות לקשיים הקיומיים בתהליך השיקום על כל היבטיו.
- **רכישת מיומנויות** יום-יומיות הנדרשות לניהול עצמאי של החיים, השתלבות בהכשרה מקצועית, תעסוקתית או לימודית, חיזוק דפוסי קשר עם מוסדות וקשרים חברתיים, סיוע בהליכים משפטיים איתם מתמודדת האישה.

סוגיות מורכבות

- **קושי בהתאמת נשים למגורים** יחד בדירה אחת, נשים שתוכננו להשתלב בדירה והתחרטו ברגע האחרון, צורכי אוכלוסייה משתנים. יתרון בדירה קטנה לכל אישה.
- **אוכלוסייה בעלת קשיים ומאפיינים אישיותיים מורכבים** שהשתלבותה במסגרת מסודרת היא מטרה כמעט בלתי מושגת.
- יתרונות באשכול דירות המאפשר יצירת קהילה חברתית תומכת או דירת מעבר ליד כל מקלט.

פירוט הדירות בהתאם לישוב, עמותה מפעילה מספר דירות ותקצוב המשרד

ישוב	עמותה מפעילה	מס' דירות פועלות	תקצוב המשרד (ע"פ תעריף)
בית שמש	'בת מלך'	1	1 דירה
ירושלים	'אישה לאישה'	9	4 דירות
אשקלון	'אישה לאישה'	4	2 דירות
חיפה	'מעון חירום לנשים'	1	1 דירה
ראשלי"צ	רשות מקומית	1	1 דירה

ישוב	עמותה מפעילה	מס' דירות פועלות	תקצוב המשרד (ע"פ תעריף)
באר-שבע	'יחדיו'	1	1 דירה
הרצליה	'ל.א.י'	1	1 דירה
כפר-יאסיף	'נשים נגד אלימות'	1	1 דירה
סה"כ		19	12

נתונים:

בשנת 2018 טופלו 34 נשים ו- 67 ילדים ב- 12 דירות אשר במימון המשרד .

6 דירות נוספות (4 בירושלים ו- 2 באשקלון) פעלו ללא מימון המשרד ובהם שהו 10 נשים ו 19 ילדים.

התפלגות בהתאם למסגרות (תעסוקה, לימודים, הכשרה מקצועית)

תעסוקה- כ 79% (27 נשים) לימודים- כ 18% (6 נשים) הכשרה מקצועית- 12% (4 נשים)

התפלגות בהתאם לגיל הנשים

18-25 : 6% (2 נשים) 26-40 : 85% (29 נשים) 41-59 : 9% (3 נשים)

התפלגות בהתאם לגיל הילדים

לידה עד 3 : 25% (17 ילדים) 4-6 : 40% (27 ילדים) 7-12 : 27% (18 ילדים) +12 : 11% (5 ילדים)

התפלגות בהתאם למשך השהות

עד 3 חודשים : כ-23.5% (8 נשים) 3-6 חודשים : כ-6% (2 נשים)

מעל 6 חודשים : 38% (13 נשים) עדיין שוהות %41 (14 נשים)

התפלגות בהתאם לארץ המוצא

ישראליות ותיקות : 32% (20 נשים) ; 6 נשים מהחברה הערבית ; 8 נשים חילונית/מסורתיות ; 6 נשים חרדיות ; 4 נשים עולות מחבר העמים ; 10 נשים יוצאות אתיופיה.

התפלגות בהתאם ליעד יציאה

יציאה לחיים עצמאיים : 18 נשים מתוכן 11 לאותה עיר בה נמצא המקלט

חזרה לבן הזוג : אישה אחת אחר : 4 נשים

עיקר הפעילות בשנת 2018: תכנון ובניית מכרז להפעלת 18 דירות מעבר ברחבי הארץ כחלק מיישום חוק מענק הסתגלות לנשים יוצאות מקלטים. פורסם מכרז ועל פי תוצאותיו, חסרים ספקים. אי לכך ייצא מכרז משלים בשנה הבאה.

1. סיום הליכי מכרז להפעלת 18 דירות מעבר.
2. יצירת קשר עם ספקים והתווית מדיניות מתן שירות על פי הצרכים והמענים המתפתחים – אשכולות דירות ברחבי הארץ, דירות מעבר לנשים יחידה בדירה, יצירת קהילה חברתית ועוד.
3. הטמעת תע"ס דירות מעבר בקרב המחוזות.
4. פתיחת תעריף דירות מעבר.
5. תכנון והטמעת עבודה באשכולות
6. הרחבת מערכת המחשב "ניהול טיפול" לאיסוף נתונים על נשים השוהות בדירות מעבר או בניית תוכנה נפרדת

ועדות בין-משרדיות בתחום אלימות במשפחה

הוועדה הבין-משרדית לבדיקת רצח נשים בידי בן זוגן

הוועדה הבין-משרדית לבדיקת רצח נשים בידי בן זוגן

בהחלטת הממשלה (1820) שנת 2004, הוטל על המנהל הכללי של משרד הרווחה לכנס את נציגי משרדי הממשלה הרלבנטיים, לצורך בדיקת מקרי רצח נשים ע"י בני זוגן. המנהל הכללי של משרד הרווחה הטיל על פורום הרכזים של הוועדה הבין-משרדית שבראשותו, לקיים את הליך הבדיקה הפרטני ולהביא בפניו את הממצאים לשם גיבוש המלצות. יו"ר הוועדה הינה מנהלת השירות לרווחה הפרט המשפחה, איילה מאיר.

בדיוני הוועדה משתתפים, מלבד המפקחים הארציים לטיפול ומניעת אלימות במשפחה, ונציגי של שירות ילד ונוער, גם נציגים ממשרדי ממשלה נוספים: משרד הבריאות, העלייה והקליטה ונציגות של משטרת ישראל וכן נציגי המחלקה לשירותים חברתיים של הרשות המקומית בה אירע המקרה.

מטרתו של הליך הבדיקה ללמוד על תהליכי ההתערבות והטיפול שננקטו טרם הרצח, בניסיון להפיק לקחים ולשפר תהליכי עבודה למניעת מקרים דומים בעתיד. כולל מיקוד בממשקים הבין משרדיים, והבין שירותים שמאפיינים את הטיפול בתחום האלימות במשפחה.

בשנת 2018 נרצחו 23 נשים ישראליות ע"י בן משפחה. 7 ע"י בן זוג ועוד 16 על ידי בן משפחה אחר.

פילוח נשים שנרצחו במסגרת המשפחה

רצח ע"י בן משפחה אחר	נשים זרות	ערביות	יוצאות אתיופיה	יוצאות בריה"מ לשעבר	יהודיות וותיקות	רצח ע"י בן זוג	
	5	1	0	4	5	10	2013
		3	1	4	2	10	2014
	1	4	1	3	3	12	2015
	0	5	0	1	5	11	2016
5	0	0	1	3	5	9	2017
16	0	1	2	1	3	7	2018

נתוני רצח נשים בידי בני זוגן

בין השנים 2004-2018, נרצחו 163 נשים בידי בני זוג :

- 73 עולות חדשות (45%), מתוכן :

-41 נשים יוצאות חבר העמים (57% מהעולות, 25% מהכללי)

-32 יוצאות אתיופיה (45% מהעולות, 20% מהכללי)

- 33 ערביות (20%).

- 56 נשים יהודיות ותיקות (34%)

כ-50% מהנשים היו מוכרות לשירותי הרווחה, וההיכרות, לא תמיד הייתה בתקופה שקדמה לרצח או על רקע אלימות במשפחה. יש לציין שהוועדה לא קיבלה מנדט ולכן לא דנה במקרים של נשים שנרצחו על ידי בני משפחה שאינם בני זוגן של הנשים, תופעה שהינה שכיחה בקרב משפחות ערביות. מאותה הסיבה הוועדה לא דנה במקרים של נשים זרות שאינן בעלות מעמד חוקי בישראל ובמקרים של גברים שנרצחים על ידי בני זוגם.

במסגרת ההמלצות של הוועדה הבין משרדית למאבק באלימות במשפחה, גובש נהל חדש שיאפשר דיון בכל רצח שמתרחש במשפחה. נוהל זה, אושר על ידי מנכ"ל משרד הרווחה והועבר לעיונם ואישורם של המנכ"לים של המשרדים השותפים לדיוני הוועדה.

ניתוח מקרי הרצח נשים בידי בני זוגן:

להלן יוצגו משתנים שחזרו על עצמם בבדיקות מקרי הרצח או בחלקן, ולהערכתנו מהווים גורמי סיכון קריטיים בבואנו לטפל ולמנוע מקרי קצה ומקרי רצח :

- **פרידה, גירושין ואחרי גירושין**- בעיקר במקרים של סכסוך מתמשך וקושי להשלים עם הפרידה, מאבקי רכוש ומשמורת והסדרי ראייה הקשורים לילדים המשותפים.

- **מצב הגבר וערעור מעמדו** – העובדה שבמקרים רבים לגבר "אין מה להפסיד" מהווה גורם מסכן, וכן לא קיימים מנגנונים מספיקים לחיוב טיפול בגברים אלימים, וכן אין דגש מספיק במערכות הרווחה השונות על הקשר עם הגבר וסיוע לו.
 - **בריאות הנפש ובריאות כללית**- משפחות רבות היו מוכרות למערכת בריאות הנפש בעיקר הגברים, וניכרת בעיה בהעברת מידע בין גורמי הבריאות לרווחה.
 - **קושי לקבלת הסכמה מצד האישה לתוכנית ההגנה המוצעת** והכרה בסיכון בו היא מצויה, כגון: חשש להגיש תלונה, חשש לצאת למקלט, הוצאת צו הגנה. לעיתים נושא זה מושפע מההקשר החברתי תרבותי בו הנשים חיות.
 - **קושי בעבודה מערכתית ורוחבית** ברמה הבין שירותית, ארגונית והמשרדית ברמת התאום והעברת המידע-מעקב ומעבר בין רשויות ובין מסגרות, העברת מידע, היעדר ניהול ותיאום טיפול, הערכות סיכון משותפות.
 - **נקודת מפנה/ טריגר**- משתנה זה ידוע כמשתנה מרכזי בהערכת מסוכנות ובלט ברוב מקרי הרצח: כגון חווית אובדן, פתיחה של הליך פרידה וגירושין, מחלה, אבטלה, שינויים מצד האישה.
 - קושי בתכלול של גורמי הסיכון והמסוכנות, כולל חוסר מודעות וידע בנושא מסוכנות בקרב גורמים משפטיים.
 - בעיה של תת דיווח ופניה לעזרה לשירותי הרווחה ושירותים אחרים: בריאות, חינוך, קליטה ועוד.
 - עלייה מדאיגה במס' הנרצחות בקרב אוכלוסיית הקשישים.
 - אוכלוסיות מיוחדות / תרבותיות: חוסר בהבנה, רגישות וכשירות תרבותית בקרב העו"סים וגורמי המקצוע במערכות משיקות; פערים בזהות הדתית בין בני הזוג, בעיקר בקרב אוכלוסיית העולים; נשים עם בעיה במעמד חוקי, אשר מחד מתקשות לפנות ולדווח על אלימות כלפיהן ומאידך קיים קושי בטיפול בהן במצבי שגרה; קושי בעבודה עם המנהיגות הדתית והקהילתית ומחסור בעו"סים דוברי שפה.
- יודגש, כי ברוב מקרי הרצח שנבדקו, התקיימו מספר משתנים בו זמנית, דבר שהגביר את רמת המסוכנות.**

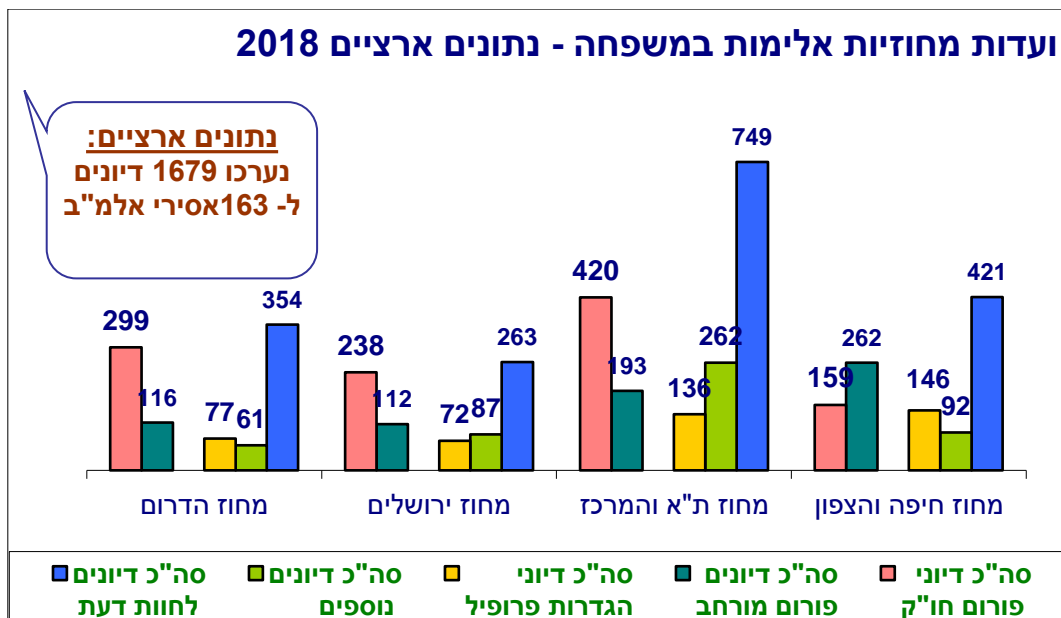
הוועדות המחוזיות לאלימות במשפחה וגילוי עריות בשיתוף שב"ס

הוועדות המחוזיות לאלימות במשפחה וגילוי עריות פועלות כתוכנית משותפת עם שירות בתי הסוהר. קיימות שמונה וועדות מחוזיות (שתיים בכל מחוז) שמלוות בצוות היגוי ארצי בין-משרדי שנפגש אחת לשלושה חודשים. בהתאם לחוק שחרור על תנאי משנת 2001 ניתן לוועדות אלה מעמד סטטוטורי, המחייב העברה חוות דעת של הוועדה לגבי שחרור מוקדם ממאסר של אסירים השפויים על עבירות אלימות במשפחה וגילוי עריות. הוועדות דנות גם בענייני חופשות, בקשת התייחדויות וביקורי ילדים וממליצות על תכנית טיפולית לאסיר ולבני משפחתו בקהילה. הוועדות דנות במספר גבוה יותר של נפגעים ונפגעות מאשר באסירים הפוגעים (יש יותר נפגעים ונפגעות מאסירים). חברי הוועדה מעניקים משקל רב להשלכות ההמלצות שעוסקות בבקשותיהם של האסירים על מצבם הרגשי של הקורבנות ונפגעי העבירה וסיכויי השיקום וההחלמה שלהם. הוועדות מתכנסות בשני פורומים:

1. פורום מורחב שכולל את החברים הקבועים שהם, מפקח שרות פרט ומשפחה (יו"ר הוועדה), נציג שב"ס קבוע ובנוסף אליהם נציגים מהקהילה והכלא שמטפלים בנפגעי העבירה ובאסיר.
2. פורום חברים קבועים (חוי"ק) שכולל רק את יו"ר הוועדה ונציג שב"ס הקבוע.

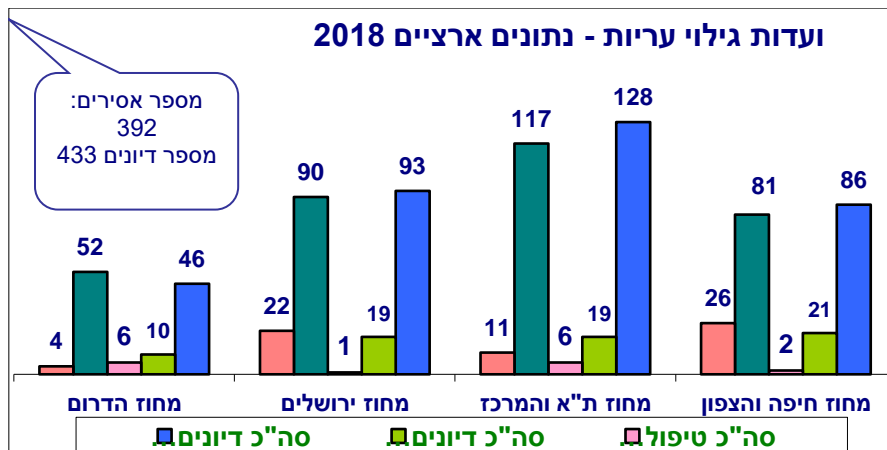
וועדות אלימות במשפחה

- **דיונים כללי** - בשנת 2018 התקיימו 1894 דיונים שונים ב- 1,679 תיקי אסירים השפוטים על עבירות אלימות במשפחה. נתון זה מצביע על ירידה משמעותית של כ- 17% בהשוואה למספר הדיונים שהתקיימו בשנת 2017. (הנתון כולל דיוני הגדרת פרופיל, דיונים בעתירות, דיונים שוטפים (עם חוי"ד) ודיוני התייעצות נוספים).
- בשנת 2018 הוועדות דנו בכ- 1,679 אסירים, לעומת כ- 1,613 אסירים בהן דנו הוועדות בשנת 2017, מדובר בעליה קלה של 4% במספר האסירים.
- **טיפול בעתירות אסירים** - טופלו 164 עתירות לעומת 249 עתירות שטופלו בשנת 2017 אסירים, זוהי ירידה חשובה של כ- 34% אחוז בהשוואה לשנה הקודמת.
- הרכב הוועדה – 30% מהדיונים התקיימו בפורום מורחב, בהשתתפות גורמי הטיפול בכלא ובקהילה, ו- 70% בפורום חוי"ק, חברי וועדה קבועים, אחוז זהה לזה שהתקיים בנה החולפת.
- השמירה על אחוז הדיונים המורחבים ברמה של 30% הושגה לאור שימת הדגש וההשקעה מצד הוועדות בגיוס גורמי הטיפול בקהילה השונים בדיונים.
- לוועדות הגיעו השנה ל- 547 בקשות להגדרת פרופיל לעומת 521 בקשות בשנת 2017, מה שמסמן עלייה קלה של 4%. מתוך המקרים שהופנו להגדרת פרופיל 130 שהם 24% מהמקרים שהופנו, הוגדרו כאסירי אלימות במשפחה ועניינם נידון בוועדות.

וועדות לגילוי עריות

- בשנת 2018 התקיימו 433 דיונים שונים ל- 392 אסירים השפטים על עבירות גילוי עריות. מדובר בירידה של 4% במספר הדיונים שהתקיימו בשנת 2017 שעמד על 451 דיונים.
- מספר האסירים השנה (392) נמוך ב- 20% מזה שהיה בשנתיים האחרונות (488).
- טיפול בעתירות אסירים- טופלו 55 עתירות אסירים. זו עלייה בהשוואה ל-32 עתירות בשנת 2016.
- אחוז העתירות מהווה (13%) מסך כל הדיונים, דבר שמעיד כי אסירי עבירות גילוי עריות מכחישים יותר את העבירות ועקב כך עותרים יותר מאשר אסירי עבירות אלמ"ב וככלל פחות משתפים פעולה בתוכניות טיפוליות המוצעות להם.
- הרכב הוועדה- כ-81% מהדיונים מתקיימים בפורום מורחב (בהשתתפות גורמי הטיפול בכלא ובקהילה), וכ-19% מתקיימים בפורום חו"ק. נתון שונה והפוך בהשוואה לוועדות אלימות במשפחה, בהן יש יותר דיונים בפורום חו"ק מאשר בפורום המורחב. מגמה זו מראה על החשיבות הגבוהה שמייחסים הן בוועדה והן בקרב גורמי הרווחה בקהילה לדיוני הוועדה והן למחויבות שלהם בראש ובראשונה כלפי הקורבנות.

נקודות למחשבה וסיכום פעילות ותוכניות ל-2018

- השנה חלה ירידה חדה בכמות הדיונים שהתקיימו בוועדות אלימות במשפחה. עדיין מדובר במספר דיונים גבוה במיוחד במחוזות מרכז וצפון. לא ברור מה הגורם לירידה ונצטרך לבחון זאת בכיד להבין אם מדובר בירידה חד פעמי וטכני או במשהו עמוק מהותי יותר.
- בוועדת אלמ"ב נמשכת מגמת העלייה במספר דיוני פורום חו"ק- אפשר להסביר זאת במספר הדיונים הגבוה ביחס למשאבי כוח האדם וזמן ובקושי בגיוס השתתפות פעילה בדיון של שירותי הטיפול בקהילה.
- בכמות האסירים שמופנים לצורך הגדרתם כאסירי פרופיל אלמ"ב חלה עלייה השנה כאשר חזרנו למספרים אליהם התרגלנו בשנים האחרונות. מדובר במעמסה גדולה מכיוון שתיקים אלה בשונה מתיקי אסירי אלמ"ב רגילים, מופנים לוועדות בשלב ראשוני שבו אין מספיק מידע לקיום דיון ההגדרה. מצב זה מחייב השקעה רבה מצד הוועדות שלצורך קיום הדיון עליהן לאסוף מידע הן מהקהילה והן משב"ס.

סיכום פעילות ארצי

- מערכת ניהול תיק וועדות ממוחשב עלתה לאוויר בסוף שנת 2018.
- התקיימו מפגשי עבודה עם הנהלת בתי המשפט לשיפור ממשקי העבודה איתם.

- התקיימו מספר מפגשי עבודה עם שופטי וועדות השחרורים לצורך הגברת שיתוף הפעולה בין וועדות השחרורים לוועדות אלמ"ב וג"ע.
- התקיימו מספר מפגשי עבודה עם נציגי מחלקות הרווחה לצורך הרחבת ההשתתפות של נציגי המחלקות בדיוני הוועדות.

מטרות וכיווני פעולה לשנת 2019

- קיום ימי עיון לגורמי הטיפול בקהילה ובשב"ס לצורך חיזוק שיתוף הפעולה של שניהם עם עבודת הוועדות.
- הפצת דפי מידע למחלקות הרווחה בנושא עבודת הוועדות וזכויות נפגעי העבירה.
- פניה למשרד המשפטים במטרה לשנות את ההגדרות של הפניית אסירים לצורך הגדרתם כאסירי פרופיל אלמ"ב וכך להביא לצמצום מספר ההפניות שלאסירים אלה לדיון בוועדות.
- הטמעה וביסוס השימוש במערכת אגם, לנהול תיק ממוחשב לוועדות אלמ"ב וג"ע.

ועדות מחוזיות להערכת מסוכנות (בשיתוף משרד הבריאות)

הוועדות המחוזיות להערכת מסוכנות פועלות יותר מעשור כתוכנית משותפת עם משרד הבריאות, קיימות ארבע וועדות מחוזיות שמלוות בצוות היגוי ארצי בין –משרדי. כל וועדה מחוזית כוללת מרכזת השירות לרווחת הפרט והמשפחה במחוז (או מפקח מחוזי) עם פסיכיאטר מטעם משרד הבריאות. הוועדות מתכנסות בנוכחות הלקוחות ובהסכמתם ובהשתתפות הגורמים המפנים והמטפלים ודנות במקרים הקשים והמורכבים ביותר שבתחום אלימות במשפחה, לשם אבחון וגיבוש תכנית טיפולית מומלצת. הוועדות מיועדות לשרת את כלל הגורמים בשירותי הרווחה אך לרוב, הפניות מגיעות מפקידי הסעד לסדרי דין שנדרשים להמליץ לביהמ"ש במקרים מורכבים בהם קיים חשש וטענה לאלימות מסכנת.

נתונים מרכזיים

במהלך שנת 2018 הוועדות להערכת מסוכנות דנו ובחנו ב- 32 מקרים מורכבים שהופנו אליהן על ידי מחלקות הרווחה ברחבי הארץ. מדובר במקרים מורכבים בעלי פוטנציאל למסוכנות בין בני זוג. כמו בשנים עברו, אחוז גבוה מהוועדות, מעל 90% התקיימו בעקבות פנייה של עו"ס לסדרי הדין.

סיכום הפעילות בשנת 2018 וכיווני פעולה לשנת 2019

- במהלך 2018 הושלמה הכנה של תדריך עבודה לוועדות הערכת מסוכנות.
- התדריך גם הופץ לכלל מחלקות הרווחה בישראל
- בשנת 2019 נתחיל תהליך עדכון של התע"ס (הוראה מס' 3.39) של הוועדות להערכת מסוכנות כך שתתקיים הלימה בין המגמות והפעילות שמתקיימת הלכה למעשה בשטח לבין ההוראות של התע"ס.
- שיוק הוועדות והפצת עבודתן במחלקות ובמרכזים למניעה וטיפול באלימות במשפחה ובקרב מפנים פוטנציאליים אחרים.
- הטמעת פיתוח מודל ותורת העבודה של הוועדות להערכת מסוכנות בקרב חברי הוועדות.